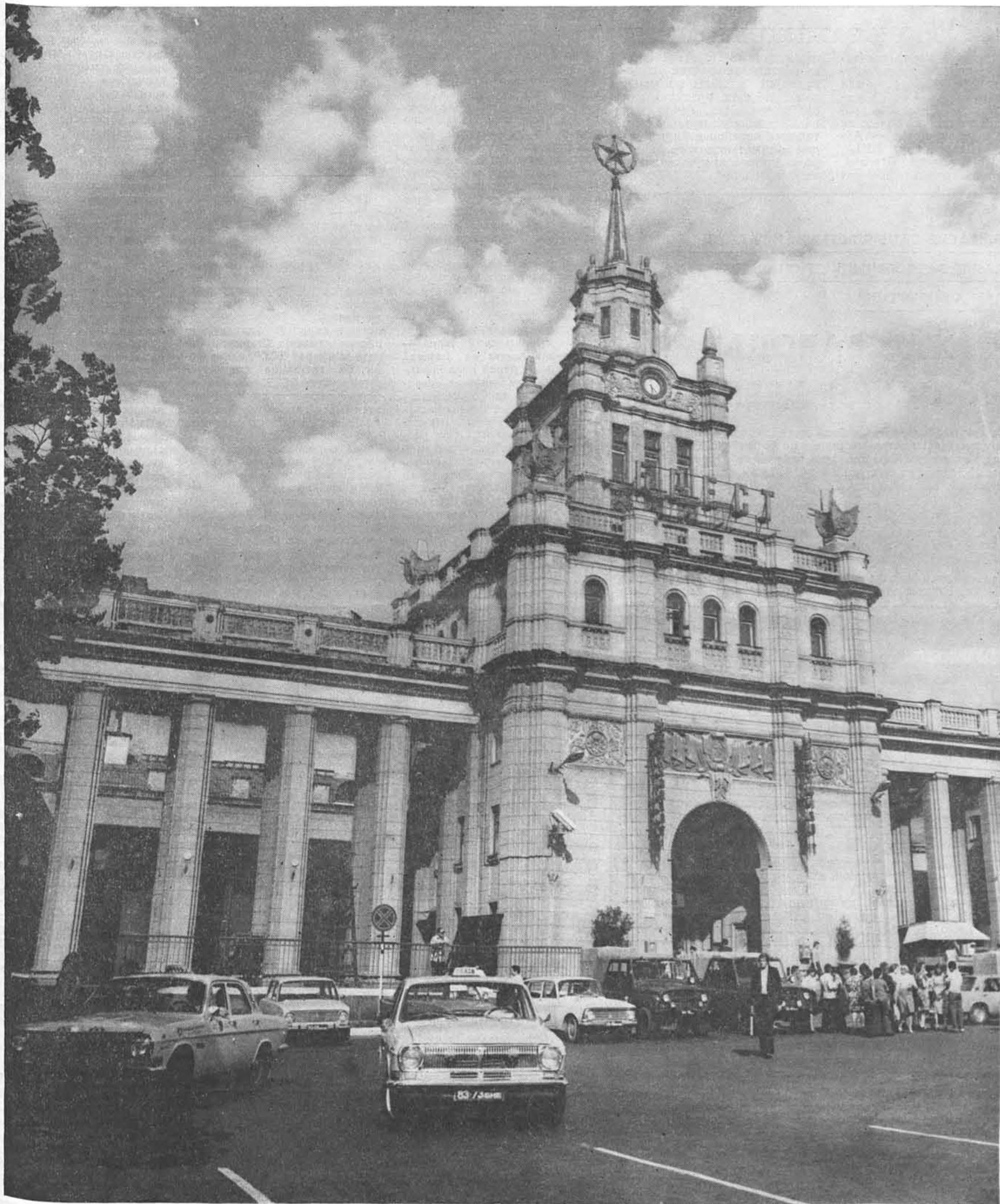


# Голас Радзімы

21 чэрвеня 1979 г.  
№ 25 (1595)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ  
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы  
Цана 4 кап.



Нашы суайчыннікі, якія па чыгунцы прыезджаюць на Радзіму з захаду, перш за ўсё трапляюць на Брэсцкі чыгуначны вакзал. [Фотарэпартаж аб Брэсце змешчаны на трэцяй старонцы сённяшняга нумару «Голасу Радзімы»].  
Фота С. КРЫЦКАГА.

У ІНТАРЭСАХ БЕЛАРУСКАГА І УСІХ  
ІНШЫХ САВЕЦКІХ НАРОДАУ

[«У адзіным комплексе»]

стар. 2—5

ІМКНЕННЕ ДА ВЕДАУ УЛАСЦІВА  
САВЕЦКІМ КАМУНІСТАМ

[«Растущая образованность —  
черта партии и общества»]

стар. 5

НА ТРАДЫЦЫЙНЫМ СВЯЦЕ  
КУПАЛАУСКАЙ ПАЭЗІІ

[«Палымянае слова паэта»]

стар. 6

## «САЮЗ-32» НА ЗЯМЛІ

Завершаны палёт касмічнага карабля «Саюз-32». Выведзены на калязямную арбіту 25 лютага гэтага года, ён на працягу 109 дзён функцыяніраваў ва ўмовах касмічнага палёту.

13 чэрвеня 1979 года ў 19 гадзін 18 мінут маскоўскага часу спускаемы апарат карабля «Саюз-32» зрабіў мяккую пасадку ў зададзеным раёне тэрыторыі Савецкага Саюза за

295 кіламетраў на паўночны захад ад горада Джэзказгана [Казахстан]. На Зямлю дастаўлены матэрыялы праведзеных даследаванняў.

Касманаўты Уладзімір Ляхаў і Валеры Румін працягваюць работу на борце пілотаемага комплексу «Салют-6» — «Саюз-34». Пасля завяршэння запланаванай праграмы палёту экіпаж вернецца на Зямлю ў караблі «Саюз-34».

## ПАКАЗВАЮЦЬ ЗАМЕЖНЫЯ ФІРМЫ

У Мінску адкрыта замежная спецыялізаваная выстаўка машын і абсталявання для мясакамбінатаў — «Місапраммаш-79». Са сваёй прадукцыяй знаёмяць больш як 50 фірм шасці краін — Аўстрыі, Нідэрландаў, ЗША, ФРГ, Швейцарыі і Швецыі. Яны дэманструюць шырокі

набор машын і аўтаматычнага абсталявання для перапрацоўкі жывёлы і птушкі, раздзелкі туш, прыгатавання каўбас, сасісак, вэнджаных і іншых мясных прадуктаў, а таксама навішых прыбораў для аўтаматызаванага кантролю і кіравання тэхналагічнымі працэсамі.

## АСАБЛІВАСЦЬ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ГАСПАДАРКІ

### ДАЗВАЛЯЕ ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ СУІСНАВАННЕ

### ЧАЛАВЕКА І ПРЫРОДЫ

## ХТО ВАЛОДАЕ ЗАХОДНЯЙ ДЗВІНОЙ?

Некалькі разоў мяняе рака Заходняя Дзвіна «нацыянальнасць» на сваім тысячакіламетровым шляху да Балтыйскага мора. Ад вытокаў, ад возера Каракіна, яна цячэ па тэрыторыі Расійскай Федэрацыі, затым па землях Беларусі і Латвіі, акрамя таго, сілкуецца водамі шматлікіх рэчак і рачулак Літвы і Эстоніі.

Яшчэ нядаўна ўсе спажывы карысталіся рэсурсамі ракі незалежна адзін ад аднаго, забіраючы столькі вады, колькі ім патрабавалася. Узростаючы маштабы эканомікі запатрабавалі больш ашчадных адносін да вады і як вынік — каардынацыя выкарыстання Заходняй Дзвіны.

Так нарадзілася ідэя стварыць адзіную схему комплекснага выкарыстання і аховы водных і зямельных рэсурсаў басейна Заходняй Дзвіны. У яе распрацоўцы прымалі ўдзел 18 практычных і навукова-даследчых інстытутаў — у агульнай складанасці каля тысячы спецыялістаў.

Асноўная мэта схемы, паводле слоў Генадзя Азявы, галоўнага інжынера праекта, заключаецца ў тым, каб забяспечыць суіснаванне чалавека і ракі не толькі на сённяшні дзень, але і на аддаленую перспектыву — да двухтысячнага года. Схема разбіта на два этапы: першы — да 1990-га і другі — да 2000 года.

«Стрыжань» схемы, з якога вынікаюць усе яе вытворныя, — абмежаванне колькасці прамысловых прадпрыемстваў у зоне Заходняй Дзвіны ўжо існуючымі (а іх 500). Такое рашэнне далосе нялёгка: яно, здавалася б, уваходзіць у супярэчнасць з планами эканамічнага росту рэспублік. Каб гэтага не здарылася, схема развіцця басейна прадугледжвае комплекс мер, якія дадуць магчымасць, не павялічваючы колькасці заводаў, а значыць, спажывання і сідку вады, забяспечыць рост прадукцыі за кошт мадэрнізацыі і рэканструкцыі існуючых прадпрыемстваў. Гэта запатрабавала прадугледзець у планах значныя бюджэтныя асігнаванні.

У схеме намечана і перспектыва развіцця сельскай гаспадаркі ў зоне ракі. Тут трэба вырашыць дзве процілеглыя праблемы: напіць частку зямель вадой, а частку пазбавіць ад лішняй вільгаці. У Беларусі, напрыклад, цяпер непрадукцыйна выкарыстоўваюцца на прычыне забалочанасці каля 300 тысяч гектараў, пасля асушэння прыгодных для разорвання. План прадугледжвае дасягненне да гаспадарчай «кандыцыі» мільён гектараў зямель.

Прапануюцца меры і на выпадак засухі, калі спатрэбіцца вялікі рэзерв вады — не менш 1 200 кубаметраў на гектар. Для гэтага будзе пабудавана каля 300 вадасховішчаў і сажалак. Яны збяруць вясновы павадкавы воды — усяго да 3,7 мільярда кубічных метраў.

Эканамічная мэтазгоднасць схемы не выклікае сумнення. Тым не менш узгадненне інтарэсаў і долі ўдзелу кожнай з пяці рэспублік запатрабавала немалыя намаганняў. Нягледзячы на агульнасць мэты, у кожнай з іх ёсць свая спецыфіка, сваё заканадаўства, свае традыцыі.

У Расійскай Федэрацыі, напрыклад, гадавы сток вод, які вызначаецца па самаму засухліваму году, лічыцца недаўпальным. У Беларусі ж, больш багатай на вільгаць, гэты сток вырашаецца выкарыстоўваючы на адну чвэрць, у Прыбалтыцы — напалавіну.

— Канчатковае рашэнне было прынята з улікам інтарэсаў усіх зацікаўленых бакоў. — успамінае Генадзь Азява. — Напрыклад, пры праектаванні Даўгаўпілскай ГЭС на тэрыторыі Латвіі высветлілася, што яе будаўніцтва будзе садзейнічаць заталенню шэрагу ўгоддзяў у прыгранічных раёнах Беларусі. Натуральна, для кампенсацыі ўрон з агульнасаюзнага бюджэту былі выдзелены сродкі, якія беларусы на сваю ўдзяльную будучыню выкарыстоўваюць на меліярацыю зямель, будаўніцтва ахоўных дамб, рэканструкцыю мастоў.

Зразумела, схема комплекснага выкарыстання рэсурсаў Заходняй Дзвіны была б неспраўднай, калі б яе не ратыфікавалі ўсе пяць саюзных рэспублік. Акрамя таго, схема абмяркоўвалася, удакладнялася і далаўнялася ў Дзяржплана СССР. Гэта гарантуе як інтарэсы асобных рэгіёнаў, так і ўсёй дзяржавы.

Асаблівасці сацыялістычнай гаспадаркі — планавасць, комплекснасць і дэмакратызм прыняцця рашэнняў дазваляюць, такім чынам, забяспечыць не толькі стабільнасць эканамічнага росту, але і ахову навакольнага асяроддзя, а значыць — інтарэсаў чалавека.

Ігар АСІНСКІ.

# У АДЗІНЫМ КОМПЛЕКСЕ

Віктар ГВОЗДЗЕЎ,  
першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР,  
старшыня Дзяржплана БССР



ГВОЗДЗЕЎ Віктар Аляксандравіч — партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларускай ССР. Пасля працяглай работы ў гаспадарчых органах ён у 1969 годзе быў абраны кіраўніком Гомельскай абласной партыйнай арганізацыі, а ў 1978 годзе пераведзены на работу ў апарат урада рэспублікі. З красавіка сёлета года В. Гвоздзеў — першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, адначасова ён застаецца старшынёй Дзяржплана БССР.

лася велізарная колькасць драўніны, ільняпрадукцыі, пняккі, нявырабленых скур і іншай сыравіны. І гэта ў той час, калі ў краі мясцовае насельніцтва цяпер ад беспрацоўя, калі жыццёвы ўзровень працоўнага люду быў зусім нізкі. Дарэчы, у 1929 годзе ў Мінску яшчэ існавала біржа працы, а ў рэспубліцы налічвалася больш як 30 тысяч беспрацоўных. Але карэнны пералом наступіў у той жа год — дзякуючы таму, што быў узяты курс на паскарэнне тэмпаў індустрыялізацыі, стварэнне ў

рэспубліцы буйной прамысловай базы.

Вось што гаварылася ў праамове да першага пяцігадовага плана СССР: «Усім вядома, якая стракатая эканоміка Савецкага Саюза і якія складаныя задачы па ўздыму адсталых эканамічных раёнаў і прыгнечаных пры царызме нацыянальных рэспублік трэба будзе вырашыць у нашым гаспадарчым будаўніцтве. Поўнае адзінства па гэтым пытанню, дасягнутае ў сумеснай рабоце прадстаўнікамі ўсіх саюзных рэспублік і эканамічных раёнаў, з'яўляецца сведчаннем таго, што сацыялістычны план народнагаспадарчага будаўніцтва краіны складзены ў адпаведнасці з нацыянальнай палітыкай Савецкай улады і на аснове правільнага спалучэння інтарэсаў усяго Савецкага Саюза з інтарэсамі ўтвараючых яго рэспублік і абласцей».

На працягу ўсіх савецкіх пяцігодкаў пытанні размяшчэння прадукцыйных сіл і комплекснага развіцця рэспублік і эканамічных раёнаў вырашаюцца на аснове арганічнага спалучэння тэрытарыяльнага і галіновага прыцыпаў планавання. Такі падыход забяспечыў рацыянальнае выкарыстанне прыродных і працоўных рэсурсаў, дасягнулі правільна ўлічвалі старынічны і нацыянальныя фактары і ўрэшце рэшт прывялі да стварэння ў краіне адзінага народнагаспадарчага комплексу. Адбыліся хуткі ўздым і выраўніванне ўзроўня развіцця ўсіх саюзных рэспублік.

А пачатак быў пакладзены першым пяцігадовым планам. У галіне прамысловасці наша рэспубліка выканала яго за 4 гады і 3 месяцы. Было пабудавана 78 буйных і каля 500

## ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

### КОЛЕРЫ ПАДБІРАЕ ЛАЗЕР

На Магілёўскім камбінаце шаўковых тканін упершыню ў тэкстыльнай прамысловасці краіны ўкаранёна колерадзялільная машына з лазернай канструкцыяй. Як вядома, малюнак набіваецца на тканіну з шаблону. Для таго, каб вырабіць шаблон, неабходна адлюстраванне колеру на плёнку. Прычым, колькі колераў малюнку — столькі трэба і новых плёнак. Цяпер гэтую працэдуру аператывна выконвае машына. У выніку ў некалькі разоў павялічылася прадукцыйнасць працы, палепшылася якасць апрацоўкі малюнка.

### ПА ЗАКАЗАХ НАСЕЛЬНІЦТВА

Фабрыка «Гасцінічная мэбля» — адно з маладых прадпрыемстваў Слоніма.

Тым не менш яно ўжо было добрую славу. Тут рамантуюць і вырабляюць мэблю для многіх камунальных прадпрыемстваў рэспублікі. Адначасова выконваюцца шматлікія заказы насельніцтва. Колькасць такіх паслуг з году ў год расшыраецца. Сёлета, напрыклад, асвойваецца выпуск універсальных зборна-шчытавых домікаў. Іх можна будзе выкарыстоўваць для адпачынку будаўнікоў, а таксама ў якасці дач.

### У ШТАЦЕ ФЕРМЫ — АЎТАМАТЫ

Настае гадзіна «абеду» — і аўтаматы прыводзяць у рух механізмы, якія прыгатаўляюць кармы і раздаюць іх жывёле. Потым яны прыбіраюць памяшканні. Трэба — аўтаматы ўключаюць або выключаюць асвятленне, зімой па-

дагрэюць, а летам ахаладжаюць паветра. Першага чарга такога жывёлагадоўчага комплексу, які працуе па зададзенай праграме, уступіла ў строй дзевяць у пухавіцкім калгасе «Барацьба».

### З ГЛЫБІНІ ВЯКОЎ

За апошні час на берэзе Пагосцкага возера, недалёка ад вёскі Камары Пінскага раёна, археолагі выявілі адзінаццаць паселішчаў першабытнага чалавека. Раскоп, які зрабіў тут члены Палескага навукова-даследчага інстытута, каля 800 квадратных метраў. На працягу мінулага года археолагі выявілі каля пяцісот крэмневых прыладаў — сякер, скрабкоў, наканечнікаў стрэл, жоў. Маюць цікавасць выкарыстання з керамікі, якія даюць шлі выглядзе абломкаў посуду.

Сёлета археолагі працягваюць раскопкі.

### ЗА ТРЫ МОРЫ

Добрая слава ідзе ў Нясвіжскім раёне пра механізатар калгаса «17 верасня» Леаніда Чабатаранку. Яму няма і трыццаці, а грудзі перадавіка ўпрыгожваюць ордэны Працоўнага Чырвонага Сцягу. Знак Пашаны, Працоўнай Славы трэцім ступені. Нядаўна за поспехі, дасягнутыя ў працы, механізатар быў прэміяваны пудзеўкай у Індый і зрабіў падарожжа ў гэтую краіну.

### СУЗОР'Е МУЗЕЮ

Неўзабаве музею У. І. Леніна Мар'інагорскай сярэдняй школы № 3 споўніцца 20 гадоў. Тут пабудавана больш як 200 тысяч экскурсантаў з усіх куткоў Беларусі.



Зладжана дзейнічае зялёны канвеер у калгасе «Дружба» Мастоўскага раёна. Зараз тут косяць люцэрну, якая дастаўляецца на жывёлагадоўчы комплекс, дзе адкормліваецца каля 3,5 тысячы галоў буйной рагатай жывёлы. Сакавітыя кармы ў спалучэнні з канцэнтратамі дазваляюць абівацца хуткай прыбыўкі жывёлы ў вазе. НА ЗДЫМКУ: зялёнае жніво ў калгасе «Дружба».

## ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

# БРЭСТ

дробных прадпрыемстваў. У 1932 годзе новыя прадпрыемствы давалі больш як палавіну ўсёй прамысловай прадукцыі рэспублікі. Шэраг заводаў і фабрык былі рэканструяваны. Вытворчасць аснашчалася новай тэхнікай, шырока ўкаранялася электрыфікацыя.

Буйная прамысловасць за гады пяцігодкі павялічыла выпуск прадукцыі больш чым у чатыры разы. Узніклі новыя галіны: станкабудаванне, вытворчасць штучнага валакна, хіміка-фармацэўтычная прамысловасць, сельскагаспадарчае машынабудаванне. Вось адна з лічбаў, якая ўражае асабліва: прадукцыя буйной металапрацоўчай прамысловасці за гады пяцігодкі павялічылася ў параўнанні з 1913 годам амаль у 14 разоў. Беларусь стала выпускаць свідравальныя і металарэзныя станкі, торфамашыны, станкі для тэкстыльнай і абутковай вытворчасці, растварамяшалкі, сіласарэзкі, бульбакалкі і іншыя машыны. Колькасць рабочых у буйной прамысловасці за пяць гадоў павялічылася больш чым у тры разы. Індустрыялізацыя адначасова стварала базу для тэхнічнай і сацыяльнай рэканструкцыі сельскай гаспадаркі, транспарту.

Зразумела, ажыццяўленне індустрыялізацыі патрабавала велізарных матэрыяльных рэсурсаў. Уласная ж эканамічная база, якую мела тады рэспубліка, не магла даць дастатковых назапашванняў, таму значныя сродкі паступалі з саюзнага бюджэту. У 1932 годзе памер іх у разліку на душу насельніцтва ў два разы перавышаў сумы, атрыманыя за гэты час прамысловасцю Расійскай Федэрацыі. Капітальныя ўкладанні ў прамысловасць за гады першай пяцігодкі ў цэлым па СССР павялічыліся ў 5 разоў, а па Беларусі — у 7,5 раза. На гэтыя сродкі былі пабудаваны Бабруйскі і Гомельскі дрэвапрацоўчыя камбінаты, Магілёўскі завод штучнага валакна, БелДРЭС, Крычаўскі цэментны завод і іншыя прадпрыемствы.

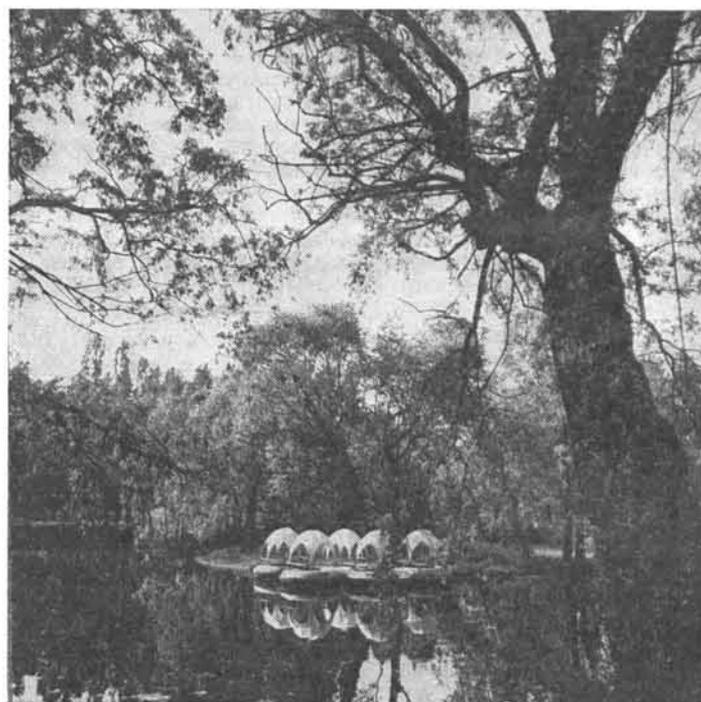
[Заканчэнне на 4-5 стар.]

**ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ**  
У Дукоры адкрыты Дзяржаўны краязнаўчы музей Пухавіцкага раёна. У шэрагу гаспадарак — Мар'інагорскім саўгасе-тэхнікуме, саўгасе «Сялецкі», дзяржплемзаводзе «Індустрыя» — створаны музей народнай славы.

**КАМБАЙН НАБЫВАЕ НОВЫЯ ЯКАСЦІ**  
Двухтысячны самаходны кормаўборачны камбайн КСК-100 адгрузіў сельскім працаўнікам завод Гомсельмаш. Калектыў завода паляпшае якасць новага камбайна. У параўнанні з першымі серыйнымі ўзорамі значна павышана надзейнасць, спрошчана тэхнічнае абслугоўванне машыны, паступова зніжаецца яе вага. Распрацоўваюцца новыя мадыфікацыі КСК-100 на арачных шынах і гусенічным ходзе для работы ў раёнах з павышанай вільготнасцю глебы.

**НАВАСЕЛЛЕ КААПЕРАТАРАЎ**  
У 13-павярховым будынку на Паркавай магістралі ў Мінску справілі навааселле кааператары рэспублікі. Тут размясціліся адміністрацыйны апарат Белкаапсаюза, беларускія філіялы Цэнтральнага інстытута навуковай арганізацыі працы, кіравання і рацыяналізацыі, а таксама Цэнтральнай навукова-даследчай лабараторыі пошты, інстытут «Белкаапрацэнт». З цягам часу адкрыецца таксама музей спадчыны кааператараў. Бакавыя двухпавярховыя «крылы» прыбудовы зоймуць магазін «Дары прыроды», праэкторная сталовая з дыяганальнай залай, зала нарад.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ



Брэст стаіць на Заходнім Бугу пры ўпадзенні ў яго правага прытока — Мухавца. У самым суютку гэтых рэк, як устаноўлена ў выніку археалагічных раскопак, размяшчаўся дзядзінец старажытнага Брэста, а першае ўпамінанне аб горадзе ў летапісах адносіцца да 1019 года. Ён узнік як гандлёвы цэнтр і крэпасць Старажытна-рускай дзяржавы на стыку з польскімі і літоўскімі ўладаннямі. Брэсцкая зямля багатая на гістарычныя падзеі.

І сёння горад на Бугу служыць «заходнімі варотамі» нашай краіны і, мабыць, найбольш вядомы ў свеце сваёй легендарнай крэпасцю. На досвітку першага дня Вялікай Айчыннай вайны салдаты крэпасці пагеройску сустрэлі фашысцкія полчышчы і мужна змагаліся да апошняга патрона. Зараз брестаўчане вырабляюць шмат прамысловай прадукцыі (у горадзе больш за трыццаць буйных прадпрыемстваў), будуюць новыя жылыя

кварталы, вучацца, прымаюць шматлікіх турыстаў і, вядома, самі вельмі любяць падарожнічаць. У горадзе інтэнсіўна развіваецца аўтобусны транспарт. На рацэ Мухавец пабудаваны механізаваны порт. Брэсцкі чыгуначны вакзал пасля вайны быў поўнасьцю рэканструяваны і цяпер з'яўляецца адным з прыгажэйшых у краіне. Па звестках, атрыманых пры апошнім пералісе насельніцтва (студзень 1979 года), у Брэсце

жыве 177 тысяч чалавек, і, такім чынам, ён з'яўляецца сёмым па велічыні горадам нашай рэспублікі.  
**НА ЗДЫМКАХ:** гасцініца «Інтурыст»; юныя брестаўчане, выхаванцы дзіцячага сада № 43; у порце; Сямёнаўскі сабор; куток гарадскога парку культуры і адпачынку; бюст савецкаму лётчыку-касманаўту, ураджэнцу Брэстчыны Пятру КЛІМУКУ на бульвары Шаўчэнкі; кінатэатр «Беларусь».

# ДОЛГ ПЕРЕД ДЕТЬМИ



— Я уверенно утверждаю, что в Советском Союзе реализованы все принципы Декларации прав ребенка. — заявила корреспонденту АПН Елена НОВИКОВА, заместитель министра здравоохранения СССР, возглавляющая службу охраны материнства и детства.

Провозглашенная Организацией Объединенных Наций 20 лет назад Декларация прав ребенка, равно как и объявленный Международным годом ребенка 1979 год, направлена на то, чтобы «обеспечить детям счастливое детство и

пользование на их собственное благо и благо общества правами и свободами». Забота о подрастающем поколении — понятие многогранное, охватывающее широкий круг проблем: от повышения материального благосостояния народа в целом, обеспечения здорового быта и полноценного питания до организации досуга детей и предоставления им возможностей развития своих способностей. Естественно, решать эти проблемы можно лишь мобилизуя силы всего общества.

— Можно ли понимать вас таким образом, что советское общество, осуществляя принципы Декларации, считает свой долг перед детьми выполненным?

— Он не может быть выполнен раз и навсегда: возрастают возможности общества, меняются представления о максимальном уровне удовлетворения нужд ребенка.

Обращусь к самой близкой мне области — здравоохранению. Когда три десятилетия назад я начинала заниматься врачебной практикой, еще ощущался острый дефицит медицинских специалистов. Педиатров, например, было почти в три раза меньше, чем сейчас. Дети, разумеется, не оставались без медицинской помощи, но значительная часть этих забот ложилась тогда на фельдшеров, медицинских сестер. Сегодня даже абсолютно здоровые дети сразу после рождения попадают под опеку врача. Точнее, еще до рождения: мы проводим так называемое диспансерное наблюдение за женщинами, ждущими ребенка. Не реже раза в месяц их осматривает врач ближайшей от дома женской консультации.

Самый опасный период — первые 7—10 дней жизни — ребенок находится в родильном доме. Затем до 14-летнего возраста за ним наблюдают врачи детской поликлиники. Особенно тщательно — в первый год жизни. Чтобы «не просмотреть» подчас незаметные для родителей и трудно диагностируемые отклонения в развитии, которые впоследствии могут обернуться тяжелыми недугами, детей до года должны, как мы считаем, 13—14 раз обследовать терапевт, психоневролог, ортопед, офтальмолог, отоларинголог. Впоследствии осмотры необходимы не реже раза в квартал, а после двухлетнего возраста — 1—2 раза в год.

Естественно, у нас возникают трудности в реализации этой тактики: СССР занимает шестую часть суши — 22 400 тысяч квадратных километров, причем немало здесь горных, таежных, степных районов, сельских местностей с невысокой плотностью населения. Чтобы помощь не только педиатров, но и «узких» специалистов была доступна всем детям, создаем и постоянно расширяем систему выездных медицинских бригад. (Я имею в виду помощь профилактическую, ибо нуждающегося в лечении ребенка незамедлительно, в том числе и на самолете санитарной авиации, доставляют в лечебный центр.) На специальных автобусах такие бригады приезжают в отдаленные районы и проводят комплексное обследование детей.

— Одна из целей Международного года ребенка — «побудить правительства увеличить средства, отпускаемые на детские программы». Какие дополнительные ассигнования предполагает получить ваша служба?

— Бюджет службы здоровья возрастает в СССР постоянно независимо от международных кампаний. В нынешнем году, например, на здравоохранение выделено почти на два миллиарда рублей больше, чем в прошлом.

Вообще, если посмотреть на 1978, 1979 или любой другой год с позиций решения в Советском Союзе детских проблем, то каждый из них с полным правом можно назвать годом ребенка. В последнее время, например, ЦК КПСС и Совет Министров СССР приняли ряд важных постановлений, касающихся непосредственно детей, в частности об увеличении производства продуктов детского питания, об увеличении производства товаров для детей, повышении их качества и улучшении торговли этими товарами.

Крупная комплексная программа совершенствования и развития советской службы здоровья намечена в постановлении 1977 года «О мерах по дальнейшему улучшению народного здравоохранения». Как важнейшая государственная задача в нем определено «дальнейшее улучшение здоровья женщин и детей». Осуществление этой программы потребовало, разумеется, дополнительных ассигнований. И мы их получили. Средства направлены, в частности, на увеличение числа мест в детских больницах (к 1985 году к полумиллиону мест прибавится еще 66 тысяч), в специализированных санаториях (туда мы направляем детей с хроническими недугами, с ослабленным здоровьем), на укрепление амбулаторной службы. В СССР работает больше педиатров, чем в любой стране (замечу, кстати, что для них установлена вдвое меньшая нагрузка, чем для терапевтов, оказывающих помощь взрослым). Тем не менее постановлением предусмотрено увеличение приема студентов на педиатрические факультеты.

Одна из главных задач, которую мы сейчас решаем, состоит в том, чтобы обеспечить гармоничное развитие детей, а не только защиту их от болезней. В Международный год ребенка предполагается провести семинары, а также всесоюзную конференцию, посвященную этой проблеме.

Беседу вела Элеонора ГОРБУНОВА.  
АПН.

# ТОЛЬКІ ДЗЕСЯЦЬ ДЗЁН

Мы не бачыліся з Марыяй Мацкевіч амаль дзесяць год.

— Як хутка ляціць час, — сказала я. — Здаецца ж зусім нядаўна мы сустрэліся ў гасцініцы «Юбілейная», гулялі па Мінску.

— Што вы, нядаўна! — схамянулася гасця. — Мінула цэлая вечнасць. Мы як вернемся ў Канаду, адразу пачынаем прыкідваць, як бы гэта зноў сюды прыехаць. Мы там чужыя. 50 год жывём і ўсё роўна чужыя. І не толькі я, мае блізкія. Усе эмігранты сумуюць па Бацькаўшчыне. Нават «ды-пі», хоць і не прызнаюцца ў гэтым.



Марыя Сцяпанайна, калі збіралася ў падарожжа па Савецкаму Саюзу, з радасцю думала:

— Цэлых дзесяць дзён у Мінску! Напэўна, многае там змянілася. Ідзе вялікае будаўніцтва. Жыццё прыгажэе. У Мінску я збіралася пахадзіць па музеях, сустрэцца са сваякамі, наведаць рэдакцыю «Голасу Радзімы», пабываць у Таварыстве «Радзіма». Многае паспела, але цяпер хочацца сказаць — усяго дзесяць дзён.

Што ж новага ўбачыла наша гасця, якія, на яе погляд, змены адбыліся ў беларускай сталіцы? Пытанні традыцыйныя, але адказы на іх даюць магчымасць глянуць на наша паўсядзён-

нае жыццё нібы збоку, заўважыць і ацаніць тое, што нам ужо здаецца звычайным.

— Вокны майго пакоя ў «Юбілейнай» выходзяць на Паркавую магістраль, — расказвала Марыя Сцяпанайна. — Пасля спякотнага дня вабіць вячэрняя прахалода, і да позняга вечара на вуліцы многа людзей. Яны гуляюць, сядзяць на лавачках, спяваюць. Я бачыла, як пад'язджалі на машынах маладыя: многія ў рэстаране гуляюць вяселле. Мне прыемна было глядзець на гэтых вясёлых, прыгожых браных, такіх спакойных і ўпэўненых людзей.

Наша гасця адзначыла і знешнія змены ў абліччы Мінска. Горад хутка расце. Побач з «Юбілейнай» з'явілася новая гасцініца. У яе мінулы прыезд не было яшчэ цэнтральнага ўнівермага, не пачыналі будаваць метро. Марыя Сцяпанайна сказала, што нашы новыя дамы прывабныя і зручныя. Больш таго, у Канадзе ад знаёмых інжынераў яна чула, што і ў іх перайшлі на савецкі метад будаўніцтва жылых дамоў. «Ваш метад, напэўна, мае перавагі», — сказала яна.

Заўважыла Марыя Сцяпанайна і іншыя перавагі.

— За вячэр з сябрамі ў рэстаране афіцыйна прынес рахунак — 17 рублёў 80 капеек. Я не паверыла, — усміхаецца Марыя Сцяпанайна. — У нас бы гэта каштавала не менш 40 долараў. Снеданне ў гэтым жа рэстаране каштуе мне не больш 50 капеек. Гэта ж задарма.

Параўноўваючы цэны ў Савецкім Саюзе і ў Канадзе, Марыя Мацкевіч сказала, што зароботная плата ў іх намогва большая. Але значная частка яе ідзе на падаткі, плату за квартиру, камунальныя паслугі.

— Вы ведаеце, колькі каштуе кватэра — трэці пакоі ў новым доме? 975 долараў у месяц! У нашым горадзе іх так доўга ніхто не здымалі, што гаспадарам давялося знізіць плату да 700 долараў.

Развітваючыся і ўздыхаючы, што так хутка праляцелі дзесяць дзён, Марыя Сцяпанайна гаварыла:

— І ўсё ж рада, што пабыла ў Мінску. Радзіма наша тут, і мы пра гэта ніколі не забываем. Цяпер чарга мужа. Ён збіраецца наведаць Беларусь. А там, можа, і разам прыедем.

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКУ: наша зямлячка з Канады Марыя МАЦКЕВІЧ на Паркавай магістралі ў Мінску.

# У АДЗІНЫМ КОМПЛЕКСЕ

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

Эканоміка рэспублікі, развіваючыся як састаўное звяно эканомікі ўсёй краіны, абаяралася перш за ўсё на індустрыяльную магутнасць прамыслова развітых раёнаў Расіі і Украіны, на бескарысліваю дапамогу народаў іншых саюзных рэспублік. У Беларусь ішлі станкі і абсталяванне, неабходныя для будаўніцтва і расшырэння электрастанцый, прадпрыемстваў металапрацоўчай, дрэвапрацоўчай, швейнай, абутковай і іншых галін прамысловасці, завозіліся чорныя і каляровыя металы, каменны вугаль, нафтапрадукты, накіроўваліся спецыялісты. Для вывучэння перадавога вопыту рабочыя Беларусі выязджалі на буйнейшыя прамысловыя прадпрыемствы краіны.

Умацаванне сацыялістычных форм гаспадарання, пашырэнне ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва давала выдатныя вынікі. Скарачаўся разрыв у ўзроўнях эканамічнага развіцця краіны і рэспублікі. Напрыклад, за пяцігодку асноўныя фонды ў прамысловасці краіны павялічыліся ў 2,4 раза, а ў Беларусі — у 4 разы; валавая прадукцыя буйной прамысловасці па краіне вырасла ў 2,3 раза, а ў Беларусі — у 4,7 раза. Гэта сведчыць пра тое, што праграма індустрыялізацыі ў Беларусі, як і прадугледжвалася дырэктывамі XV з'езда партыі (1927 год), ажыццяўлялася больш высокімі тэмпамі, чым у цэлым па СССР. Пры гэтым браліся ў разлік неабходнасць агульнасаюзнага

падзелу працы, узровень сацыяльна-эканамічнага і прамысловага развіцця рэспублікі, асаблівасці прыродных умоў і сыравінных рэсурсаў, характар нацыянальных адносін і г. д.

Першая пяцігодка пераўтварыла Беларусь у індустрыяльна-аграрную рэспубліку, вынікам яе было канчатковае выцясненне з прамысловасці капіталістычных элементаў. Сацыялістычная форма гаспадаркі непадзельна ўкаранілася не толькі ў буйной, але і ў дробнай прамысловасці.

Сёння прамысловы патэнцыял рэспублікі ўключае ў сябе каля ста вядучых галін і падгалін машынабудавання і прыборабудавання, хіміі і нафтахіміі, электратэхнікі і радыёэлектронікі і многіх іншых вытворчасцей, якія знаходзяцца ў авангардзе навукова-тэхнічнага прагрэсу і спалучаюцца з буйной механізаванай сельскай гаспадаркай, магутным транспартам, перадавой навукай і культурай. За гады пяцігодка прамысловая вытворчасць у Беларусі вырасла ў 150 разоў, а ў параўнанні з дэрэвалюцыйным часам — у 208 разоў. Развіваючыся ў адзіным народнагаспадарчым комплексе краіны, наша рэспубліка стала прызынаным вытворцам электрона - вылічальнай тэхнікі, вялікагрузных аўтамабіляў, многіх складаных машын, прыбораў, вырабаў дакладнай механікі, радыёэлектроннай, хімічнай, лёгкай і харчовай прамысловасці. Займаючы адзін працэнт тэрыторыі, на якой жыве 3,7 працэнта насельніцтва краіны, рэспубліка вырабляе цяпер 43 працэнта агуль-

насаюзнага выпуску калійных угнаенняў, 16 — трактароў і хімічных валокнаў, 14 — металарэзных станкоў і падышпінкаў, 22 — матацыклаў, 13,5 — на ручных гадзіннікаў, 8,5 — радыёпрыёмнікаў і тэлевізараў, 11 — ільняных тканін. 3 улікам спецыялізацыі сельскай гаспадаркі Беларусь дае 22 працэнта агульнасаюзнай вытворчасці льновалакна, 14 — бульбы, 7 — малака, 6 — мяса.

Сувязі народнай гаспадаркі Беларусі з эканомікай краіны і асобных саюзных рэспублік становяцца з гадамі ўсё больш разнастайнымі і шматбаковымі. Ад саюзнай гаспадаркі мы атрымліваем усё, што неабходна для далейшага развіцця эканомікі: метал, вугаль, прыродны газ, сыравіну для лёгкай, харчовай, дрэвапрацоўчай прамысловасці, абсталяванне і шмат іншых рэсурсаў. Пры гэтым улічваецца спецыялізацыя, выгадна з пункту гледжання інтарсаў краіны і рэспублікі. Заўважу, што працэнт грунтуюцца не на часта камерцыйных разліках, а на падставе сумеснага планамернага выкарыстання нашай рэспублікай усіх мінеральных рэсурсаў краіны, паколькі нетры-СССР, як і іншыя прадукцыйныя сілы, з'яўляюцца агульнана-народным здабыткам.

З другога боку, рэспубліка забяспечвае вытворчасць шмат якіх відаў прадукцыі не толькі для сваіх мэт, але — і гэта не апошняю чаргу — з улікам патрэб усёй краіны. Напрыклад, з Беларусі адпраўляецца ў іншыя раёны краіны каля 90 працэнтаў вырабленых у нас

# РАСТУЩАЯ ОБРАЗОВАНОСТЬ— ЧЕРТА ПАРТИИ И ОБЩЕСТВА

Право же, трудно предположить, чтобы в наше время сочли за серьезного исследователя такого человека, который обвинил бы любую политическую партию мира в излишней концентрации в своих рядах... образованных людей. А вот к КПСС некоторые западные советологи подходят именно с такой меркой. Желая во что бы то ни стало представить партию советских коммунистов как «элитарную», американец П. Холландер и другие в обоснование этого тезиса ссылаются на то, что в КПСС велико число людей с высшим и средним образованием и что члены партии, включаемые в категорию «служащих», составляют почти половину состава.

## ТЕНДЕНЦИЯ

В какой бы из почти 400 тысяч первичных партийных организаций ни проходил ныне прием в кандидаты или члены КПСС, всюду наблюдается одинаковая тенденция: одобряя приход нового товарища по труду или учебе в ряды своей организации, коммунисты обязательно интересуются его образованием и отношением к идее о дальнейшей учебе. Это не значит, что в партии существует образовательный ценз. Но в подавляющем большинстве случаев новое пополнение — это люди сознательные, активные, целеустремленные, тяготеющие к знаниям.

Характерными в этом отношении показались мне биографии недавно принятых молодых коммунистов Ярославского моторного завода (город на северо-востоке от Москвы). Точка Надежда Трусова и свер-

ловщица Вера Кулакова — слушатели трехгодичной заводской школы мастеров, электромонтер Виктор Смирнов учится заочно в Московском приборостроительном техникуме, слесари Олег Марусин и Михаил Бабурин, контролеры Татьяна Беляйкова и Ольга Меледина сочетают работу с учебной в ярославских вузах. Сегодня они — и рабочие и студенты, а через несколько лет станут инженерами.

Это тоже тенденция, и весьма примечательная: ряды образованных людей пополняются в КПСС не только за счет приема в партию уже «готовых» специалистов, но и за счет тех, кто стал дипломированным специалистом будучи в рядах КПСС. И если в 1922 году в партии было лишь 2317 коммунистов с высшим образованием, то ныне — более 4 миллионов. Люди с высшим и полным средним образованием составляют 66,7 процента членов партии, а доля коммунистов с начальным образованием сократилась с 63 процентов в 1927 году до 13,6 в 1977 году.

Рост образованности членов партии — свидетельство больших перемен в жизни советского общества, осуществляющего ныне обязательное среднее образование. В 1918—1978 годах среднее образование получили в СССР 78 миллионов человек, а высшие учебные заведения выпустили 14,8 миллиона специалистов. Ныне 866 вузов и 4300 средних специальных учебных заведений готовят ежегодно около 1,9 миллиона специалистов. Это тот кладезь, из которого партия черпает квалифицированные, компетентные, знающие силы.

## ИДЕИ ПРЕТВОРЯЮТСЯ ЛЮДЬМИ

Растущая потребность в образованных людях в рядах КПСС — веление времени. В условиях социализма необходимы познание и сознательное использование объективных законов общественного развития.

КПСС как правящая партия в советском обществе призвана обеспечить научную разработку путей коммунистического строительства, намечать перспективы дальнейшего общественного развития. На каждом этапе партия определяет курс внутренней и внешней политики, соответствующей потребностям и возможностям общества. Она стремится убеждать массы в обоснованности и жизненности своей политики, повышать их политическую сознательность, вооружать трудящихся научным мировоззрением. Для этого правящая партия должна располагать достаточным количеством кадров, способных со знанием дела возглавить различные участки народного хозяйства, государственного и общественного управления.

Партия не могла бы выполнять все эти многообразные функции без наличия в своих рядах значительного числа людей интеллектуального труда. В числе коммунистов, относящихся к категории «служащих» (они насчитывают 44,2 процента состава партии), 9,1 процента составляют руководители организаций, учреждений, предприятий, строек и их структурных подразделений, 44 процента — инженерно-технические работники и специалисты сельского хозяйства, 24,2

процента — работники науки, просвещения, здравоохранения, литературы и искусства. Сейчас коммунистами являются каждый четвертый инженер, техник, агроном, зоотехник, учитель, каждый пятый-шестой врач. Среди кандидатов наук (их в 1977 году было 177 329) каждый второй — коммунист, среди докторов наук (их было 22 598) 65 процентов — члены партии. Все это люди, без знаний и опыта которых партия не может обходиться.

С построением в СССР зрелого социализма Советская страна поднялась на более высокую ступень экономического, политического и духовного развития. Возросли масштабы социальной работы, усложнились проблемы, которые приходится решать КПСС и всему обществу. В этих условиях кадровая политика, являющаяся составной частью деятельности партии, стала важным рычагом ее воздействия на ход общественного развития. Партия постоянно заботится о подборе и воспитании кадров, рекомендует на руководящую работу политически зрелых, знающих дело, способных организаторов — как коммунистов, так и беспартийных. Это образованные люди, обладающие чувством нового, умеющие видеть перспективу развития, находить наиболее эффективные пути решения возникающих проблем. Именно такими кадрами располагает КПСС.

Большой кадровый потенциал образованных людей в партии — это не признак «элитарности» КПСС, не ее слабость, а достоинство и сила, позволяющие успешно решать сложные задачи строительства нового общества.

Дмитрий ГАЙМАКОВ.

У Минску знаходзілася дэлегацыя Савета саюза прафсаюзаў Сербіі (СФРЮ) на чале са старшынёй Савета Іліямам Курцешы, якая была запрошана ў нашу рэспубліку ў адпаведнасці з планам супрацоўніцтва беларускіх і сербскіх прафсаюзаў.

Членаў дэлегацыі прыняў старшыня Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў М. Полазаў. У час сяброўскай гутаркі ён расказаў аб Беларусі, рознабаковай дзейнасці прафсаюзаў, накіраванай на паспяховае выкананне рашэнняў XXV з'езда КПСС, заданняў дзесятай пяцігодкі, паляпшэнне ўмоў працы, павышэнне матэрыяльнага ўзроўню жыцця працоўных.

І. Курцешы інфармаваў аб рабоце прафсаюзаў Сербіі. Госці аглядзелі музеі і іншыя выдатныя мясціны горада. На плошчы Перамогі яны ўсклалі вянок да помніка абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам.

Члены дэлегацыі наведалі Мінскі камвольны камбінат, калектыў якога падтрымлівае сяброўскія сувязі з югаслаўскімі тэкстыльшчыкамі з фабрыкі «Ніцекс» у горадзе Ніш.

Сербскія і беларускія прафсаюзы ўжо шмат гадоў падтрымліваюць сяброўскія сувязі, сказаў у гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА І. Курцешы пасля наведвання гэтага прадпрыемства. Есць спрыяльныя перспектывы і на будучае. У ходзе гэтай паездкі мы абмяняліся думкамі аб магчымасях расшырэння супрацоўніцтва паміж калектывамі прадпрыемстваў, чаму садзейнічае падобнасць галін прамысловасці. У прыватнасці, яно можа быць устаноўлена паміж аўтамабільбудаўнічымі заводамі, прадпрыемствамі лёгкай і тэкстыльнай прамысловасці, а таксама паміж калгасамі і сляянскімі кааператывамі.

металарэзных станкоў, матэрыялаў, трактароў, грузавых аўтамабіляў, радыёпрыёмнікаў, тэлевізараў, гадзіннікаў, больш як тры чвэрці прадукцыі хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці. Прынцып комплекснага развіцця дазваляе непасрэдна на месцы забяспечыць патрэбы народнай гаспадаркі рэспублікі ў мясцовых будаўнічых матэрыялах, аўтамабільным транспарце і сувязі.

Ва ўмовах, калі ўзраслі пачынаючы вытворчага патэнцыялу і пастаўлена задача найбольш эфектыўнага яго выкарыстання, асабліва важнае значэнне набывае комплекснае развіццё ўсіх элементаў невытворчай сферы. У рэспубліцы шмат увагі аддаецца развіццю вытворчасці тавараў народнага ўжытку, расшырэнню гандлёвай сеткі, бытавога і камунальнага абслугоўвання насельніцтва, жыллёва-камунальнаму і дарожнаму будаўніцтву, транспарту, сувязі, ахове здароўя, павелічэнню колькасці ўстаноў культуры. Нацыянальны даход — увасабленне канчатковых вынікаў эканамічнага развіцця — за тры гады дзесятай пяцігодкі павялічыўся ў рэспубліцы на 18 працэнтаў, што адпавядае плану, каля 80 працэнтаў яго прыросту атрымана за кошт павышэння прадукцыйнасці працы.

Каб палепшыць кіраўніцтва эканомікай, мы няспынна ўдасканальваем сістэму тэрытарыяльнага планавання. Канстытуцыя СССР прадугледжвае расшырэнне правоў саюзных рэспублік, мясцовых Саветаў народных дэпутатаў у справе комплекснага эканамічнага і сацыяльнага развіцця, і гэта павышае патрабаванні да тэрытарыяльнага планаў, іх эканамічнай абгрунтаванасці і ўзгодненасці з планами галіновымі.

Стан планавання ў рэспубліцы быў усебакова прааналізаваны на адным з пленумаў ЦК Кампартыі Беларусі. Асабліва ўвага была звернута на неабходнасць забяспечыць далейшае комплекснае развіццё рэспублікі, паляпшаць прапарцыянальнасць, збалансаванасць і ўзаемасувязі эканамічных і сацыяльных праграм.

Цяпер у рэспубліцы вядзецца работа па распрацоўцы праблем эканамічнага і сацыяльнага развіцця на доўгатэрміновую перспектыву. Сёлета завершана распрацоўка варыянта шэрагу комплексных праграм развіцця народнай гаспадаркі да 2000 года. Яны вызначаюць шляхі далейшага росту народнаасялення, павышэння дабрабыту і сацыяльна-культурнага ўзроўню людзей, развіцця прамысловага, аграрна-прамысловага, транспартнага комплексаў і будаўнічай індустрыі, размяшчэння прадукцыйных сіл рэспублікі. Усё большую ўвагу звяртаем на павышэнне комплекснасці развіцця асобных абласцей, раёнаў і гарадоў. Ужо цяпер, дзякуючы ажыццяўленню групавога размяшчэння прадпрыемстваў, у рэспубліцы створана каля 50 прамысловых вузлоў, у іх уключана 365 прадпрыемстваў з аб'ёмам капітальных укладанняў у 7,2 мільярда рублёў. Гэты вопыт укараняецца ў іншыя саюзныя рэспублікі.

Пры складанні гадавых і пяцігадовых планаў уважліва вывучаюцца і ўлічваюцца прапановы рабочых, служачых, калгаснікаў. Масавы, творчы ўдзел працоўных у рабоце па навуковаму абгрунтаванню і практычнай рэалізацыі сацыяльна-эканамічных праграм — сведчанне жыццёвасці, дзейнасці і эфектыўнасці нашых прадызначэнняў.



Набліжаецца 35-я гадавіна вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Нашы гарады, пасёлкі, вёскі сустракаюць свята даўно адноўленымі, адбудаванымі. Савецкім людзям бясконца дарагі мір, заваяваны цаной крыві, цаной жыццяў. НА ЗДЫМКАХ: Цэнтральная плошча Хоцімска. Тут 26 ве-

расня 1943 года адбыўся першы на вызваленнай тэрыторыі Беларусі мітынг воінаў, партызан і жыхароў раёна, якія радысна сустрэлі іх; на Хоцімшчыне, як і на ўсёй беларускай зямлі, народ беражліва захоўвае памяць аб загінуўшых героях; вызваляць родныя

краі ў саставе 50-й арміі да-влялося Хоціму сувязісту, жыхару Хоцімска Фёдару КАРЖУКОВУ.

СЛОВА  
ПАЭТА



Так называлася традыцыйнае свята купалаўскай паэзіі, якое прайшло ў Мінску ў парку імя Янкі Купалы. Яго адкрыў народны пісьменнік БССР Іван Шамякін. Аб жыцці і творчасці Янкі Купалы расказала пляменніца песняра, галоўны захоўвальнік фондаў Літаратурнага музея Я. Купалы, Я. Раманоўская. Затым выступілі народны мастак

БССР, скульптар А. Анікейчык, паэты С. Грахоўскі, Т. Бондар, У. Някляеў.

Завяршылася свята канцэртам, у якім прынялі ўдзел артысты Белдзяржфілармоніі, дзіцячы народны ансамбль танца «Равеснікі» і іншыя.

НА ЗДЫМКАХ: свята адкрывае Іван ШАМЯКІН; пісьменнік

Аляксей КУЛАКОЎСКІ дае аўтографы; ля мікрафона мастак Анатоль АНІКЕЙЧЫК; дзіцячы народны ансамбль танца «Равеснікі»; самадзейны артыст Іван ЛЫЧКОЎСКІ з унукам Ігарам выканалі на жалейках беларускія народныя мелодыі; купалаўскае свята было многалюдным.

Фота С. КРЫЦКАГА.

УСЁ АБ ПАЛЕССІ

Краем балот і галечы называлі калісьці Палессе, якое непазнавальна змянілася за гады Савецкай улады. Аб гэтым ярка і пераканаўча расказвае экспазіцыя музея сацыялістычнага пераўтварэння Палесся, які адкрыўся ў Пінску. У састаў музея ўвайшлі гарадская карцінная галерэя і адкрытая пляцоўка для паказу прылад працы — ад прымітывуных сахі і бараны да магутнай мелярацыйнай тэхнікі.

Асноўная экспазіцыя размешчана ў будынку былага іезуіцкага калегіума — помніка архітэктуры XVII стагоддзя.

Ядром музея сталі экспанаты мясцовага і некаторых іншых краязнаўчых музеяў рэспублікі, а таксама грамадскага музея трэста «Галоўпалессеводбуд». У адзеле сучаснасці знайшлі адлюстраванне гіганцкія мелярацыйныя будоўлі.

М. КАЗЛОВІЧ.

ТЫСЯЧНЫ ПАКАЗ

Трыццаць пяць гадоў назад, знаходзячыся ў далёкім Томску, тагачасны БДТ-1 (Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы) паказаў прэм'еру «Паўлінкі» ў рэжысуры заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Л. Літвінава са сцэнаграфіяй мастака Б. Мал-

ніна. З таго часу спектакль з бессмяротным словам Купалавым, па-народнаму мудры і дасціпны, багаты на ўнікальныя камедыійныя характары, — на афішы калектыву. Бліскучыя акцёрскія работы народных артыстаў ССР У. Дзядзькоўскі, Б. Платонава, Л. Ржэцкай, Г. Глебава, З. Стомы, народных артыстаў БССР Р. Кашэльнікавай, Г. Макаравай, В. Пола, Г. Аўсянінава, І. Шацілы і іх калег з наступных пакаленняў

упісаны ў летапіс найскравейшых дасягненняў рэалістычнай школы і адметнага майстэрства. Масква і Ленінград, Кіеў і Львоў, Адэса і Калінінград, Харкаў і Гродна апладзіравалі выдатнаму ансамблю выканаўцаў «Паўлінкі». Грамадскасць на пачатку будучага сезона адзначыць тысячны паказ гэтага сапраўды класічнага твора нашай драматургіі і сцэнічнага мастацтва.

Л. ГУРА.

ПЕСНІ АД РАДАСЦІ  
ЛЬЮЦЦА

Пісьмаў да яго прыходзіць многа. Дзелавыя — з просьбай выступіць на вечары, прыехаць на сустрэчу. Поўныя ўдзячнасці — за дастаўленую радасць, як, скажам, гэта: «Дзякуй вам за «Лясную песню», дарагі Адам Русак! Гэта здорава, па-партызанску! З глыбокай павагай Мікола Машкоў. Партызанам быў на Магілёўшчыне, а зараз жыву ў Тары»...

Ішчэ не было такога выпадку, каб паэт каму-небудзь не адказаў. А вось як напісаць аўтару пісьма, калі той сцвярджае, што не можа быць, каб «Лясная песня» ў Беларусі нарадзілася: яе ж лічаць сваёй украінскай партызанскай...

І Адаму Герасімавічу ўспомніўся яго творчы вечар у філармоніі. Палілася вядомая «Бывайце здаровы», зала дружна падхапіла яе. А потым раптам на сцэну выходзіць чалавек і, не хаваючы здзіўлення, гаворыць: «Што ж гэта робіцца? Песню ўся Украіна спявае, а яе прыпісваюць канкрэтнаму аўтару».

Адказам былі апладысменты. Добрая песня належыць усім, яна становіцца народнай.

— Адам Герасімавіч, раскажыце, як пісаліся дзве гэтыя песні?

— Перад новым, 1936 годам маці прыслала мне ў Ленінград, дзе я працаваў салістам аркестра Малога опернага тэатра, пісьмо і прасіла: «Прыедзь, сыноч, дамоў». І вось я ў Пясочным. Час праляцеў хутка, еду назад, вязу цэлы чамадан гасцінцаў, а ў вушах усё яшчэ гучыць наказ маці: «Напішы ж, як даехаў!»

Я доўга жыў домам, і такі ў мяне быў настрой, што ў канцы пісьма прыпісаў два радкі:

Бывайце здаровы,  
Жывіце багата...

Адправіў сваё пасланне, а радкі ўсё спакою мне не даюць, патрабуюць працягу. Напісаў. Пры сустрэчы паказаў аднавяскоўцу Анатолю Астрэйку, які ў тых гадах працаваў у «ЛіМе». Ён апублікаваў верш у газеце, але чамусьці з прыпіскай: «Запісана са слоў калгасніка А. Русака, в. Пясочнае, Капыльскі р-н».

Вядомы кампазітар Ісак Любан, з якім мы вучыліся разам у Мінскім музычным тэхнікуме, напісаў на тэкст музыку. Хутка «Правда» апублікавала яго ў перакладзе Міхаіла Ісакоўскага, назваўшы «жамчужнай беларускага народнага фальклору». Песню спявалі ўжо Ларыса Александроўская і Леанід Уіцэсаў, а я ўсё яшчэ не адважваўся прызнацца, што і ёсць той самы «калгаснік» А. Русак.

Другая — «Лясная песня» пісалася не ў партызанскім лагэры і не ў гады вайны, як многія думаюць. Ужо зямлянкі зараслі травой, калі я прыехаў у 1949 годзе ў вёску Малаўка, куды перасяліліся мае бацькі. У час акупацыі маці арганізавала шпіталь для раненых і хворых партызан у сваёй хаце, а бацька — зброевую майстэрню. І гэта пад носам у гітлераўцаў! Вакол дома стаялі бярозкі, ваддаль шумелі сосны. І неяк само сабой, адвольна выплылі радкі:

Ой, барозы, ды сосны —  
Партызанскія сёстры,  
Ой, шумлівы ты лес малады...  
Кампазітар Уладзімір Алоў-

нікаў падарыў гэтым вершам доўгае жыццё.

— Але ж і для вас музыка — не пабочная справа. Вы маглі б напісаць яе самі...

— Э, не! Я хутчэй кампазітар сярод паэтаў і паэт сярод кампазітараў. Усё самае лепшае аддадзена радку, і на музыку мяне ўжо не хапае.

— Але ў юнацтве вы аддавалі перавагу музыцы?

— Жылі мы тады бедна, у рэдкія святы сатымі былі. Адзінай уцехай была скрыпка — у руках бацькі яна то вылівала ўсё гора — нядолю батрацкага жыцця, то пацяшала выселай полечкай. Я таксама іграць навучыўся.

На выселлях і вечарынах адводзілі душу. Бацька — на скрыпцы, я — на дудцы. І мне хацелася так іграць навучыцца, каб іскры выляталі з-пад смычка, весялосцю напаянілі людскія сэрцы. Толькі хіба здзейснілася б мая мара, калі б не Вялікі Кастрычнік?

Мяне, «басаногую галоту», прынялі ў Мінскі музычны тэхнікум, стыпендыю далі — век такіх грошай у руках не трымаў!

Ленінградская кансерваторыя стала працягам той вучобы. Горад на Няве памятны і тым, што там я сустрэў сваю «палавіну»: неацэннага і першага «крытыка» — Марыю Яўгенаўну.

— Калі і як упершыню нарадзіліся вашы вершы?

— Восенню дваццаць пяці гадоў я напісаў аб нашым любімым ясені, які рос ля ўваходу ў тэхнікум. Аб тым, як губляе ён сваё лісце і не можа абараніць сябе ад ветру. Саромеўся паказаць напісаныя радкі нават сябрам. Але хіба шыла ў мяшкіку схаваеш?

Другі раз перад літаратурным вечарам да мяне прыходзіць яго арганізатары і патрабуюць напісаць вершы, прысвечаныя Якубу Коласу. («Дзядзька Якуб» быў у ліку запрошаных). Я спалохаўся і адмовіўся. Пытанне наставілі рубам: «Або ты пішах, або твае «наводзіны» абмяркоўваем на агульным сходзе». Што было рабіць?

А тут яшчэ горшае пакаранне — верш і чытаць даручылі мне. Не памятаю, як адным духам выпаліў радкі, як перадаў яго ў рукі Якубу Коласу і выскачыў на вуліцу. І думаць не мог, што верш мог спадабацца. Але менавіта так і здарылася.

З таго часу ўжо не ўтойваў сваёго «пісьменніцтва», даражыў кожным удавым радком.

— Вашы вершы надзвычай папулярныя, на некаторыя з іх пісалі мелодыю адразу некалькі кампазітараў...

— Добрыя песням звычайна суджана доўгае жыццё. Былі б словы шчырымі ды ішлі ад душы — вось галоўнае, што патрэбна ад паэта. Тэкст павінен быць не толькі напеўны, але і багаты думкамі, пачуццём, мяккім гумарам. А гэта вельмі не проста! Бывае за сталом сяджу і толькі чыркаю — не твая словы — і ўсё туг. А ў дарозе чамусьці прыходзіць такія свежыя, простыя. Калі выкрышталізуецца выразная думка, яна абавязкова знойдзе адзінае паэтычнае слова. Вось і езджу: гляджу на родную Беларусь і бачу, што «людзі да ішчэня імкнуцца, а песні ад радасці льюцца».

Інтэрв'ю вяла  
Л. ЛАМСАДЗЕ.

ПРЫЗНАННЕ МАСКВІЧОЎ

Творчай справаздачай перад маскоўскімі аматарамі оперы стаў сольны вечар артысткі Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР С. Данілюк, які адбыўся ў цэнтральным Доме работнікаў мастацтваў.

Масквічы далі высокую ацэнку выканаўчаму майстэрству мінчанкі, якое яна прадэманстравала і ў арыях з опер айчынай і замежнай класікі, і ў рамансах, і ў песнях савецкіх кампазітараў.

А. КАСЯНКОЎ.

**«ХАРОШКІ» ВЫСТУПІЛІ У АНГЛІІ**

Папулярны фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі» Беларускай дзяржаўнай філармоніі пабыў у чарговай замежнай паездцы. У дні, калі ў Англіі праводзілася Нацыянальная выстаўка СССР, беларускія артысты пазнаёмілі гледачоў са сваім самабытным мастацтвам. Уся праграма ансамбля грунтавалася на народных матывах Беларускага Палесся. (Матэрыял, які расказвае аб гэтым калектыве, чытайце ў наступным нумары «Голасу Радзімы»).

**АЛІМПІЙСКІ ВЕРНІСАЖ**

У Мінску адкрылася выстаўка «Фізічная культура і спорт у выяўленчым мастацтве». Яна прысвечана VII Спартакіядзе народаў СССР.



Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага паставіў п'есу венгерскага класіка Імрэ Мадача «Трагедыя чалавека». У гэтай філасофскай драме ўзняты праблемы барацьбы добра і зла.

НА ЗДЫМКАХ: рэжысёр венгерскага тэатра

200 твораў 135 аўтараў расказваюць аб пастаянным імкненні чалавека да фізічнай дасканаласці. Тут — дынаміка і напал барацьбы, воля да перамогі, прыгажосць і сіла. Пераходзячы ад палатна да палатна, ад скульптуры да скульптуры, спыняючыся ля плакатаў і лінагравюр, міжволі іспанімае і фантастычнае салта Вольгі Корбут, і выбух апладысмантаў пры ўдачы Трацяка, і рэкорды Васіля Аляксеева...

Вазы з алімпійскай сімволікай, дэкаратыўныя талеркі, плакаты напамінаюць аб самым вялікім спартыўным сваяце, якога мы чакаем, — Алімпіядзе-80.

**КОНКУРС «ЮНАЦТВА ПАЛЕССЯ»**

У горадзе Салігорску адбыўся традыцыйны конкурс

«Юнацтва Палесся». У ім прынялі ўдзел каля 200 юнакоў і дзяўчат з 16 самадзейных вакальна-інструментальных ансамбляў і эстрадных аркестраў Беларусі і іншых саюзных рэспублік. Да беларускіх шахцёрскіх прыехалі калектывы з Роўна, Калугі, Чаркаса, Барысава, Жодзіна, Гродна і іншых гарадоў.

**АГНІ «РАМПЫ»**

Клуб аматараў сцэнічнага мастацтва «Рампа» адкрыты пры Палацы культуры Аршанскага льнокамбіната.

Адбылося першае пасяджэнне клуба. Зацверджан савет, прыняты статут і эмблема. Наперадзе цікавыя сустрэчы з прафесійнымі і самадзейнымі артыстамі, рэжысёрамі, мастакамі.



«Віг» Вале ПЕТЭР (злева), мастак нацыянальнага тэатра Венгрыі Секей ЛАСЛА і сакратар тэатральнага таварыства Венгрыі Сюч ПАКЛАШ гутараць з пастаноўшчыкам спектакля Барысам ЛУЦЭНКАМ; сцэна са спектакля.

**СЦЕЖКАМІ ПЕСНЯРА**

**2. РУКОЙНЫ**

Ф. Багушэвіч нарадзіўся, як вядома, у Свіранах. Свіраны — першая ў біяграфіі будучага паэта геаграфічная назва, засведчаная ў дакументах. Адначасова ў яго жыцццяліс было ўнесена і мястэчка Рукойны. Менавіта тут адбылося хрышчэнне малаго Француска, было дадзена яму імя. Пра гэты ўрачысты момант у жыцці Багушэвіча ў кнізе хросных метрык Рукойнскага касцёла запісана так:

«Го́да божяга тысяча васемсот саракавога месяца сакавіка дзевятага дня ў Рукойнскім парафіяльным рымска-каталіцкім касцёле ахрышчана вадоў і святым алеем дзіця па імені Францішак-Бенядзікт».

Рукойны ад Свіранаў — недалёка, усюго якіх-небудзь шэсць вёрстаў, і коні давезлі малага да касцёла меней як за паўгадзіны. Гэта было яго першае, яшчэ несвятомае падаорожка. Павезлі малаго Француска ў Рукойны (а было гэта якраз у суботу) сваякі і суседзі Багушэвічаў — Фелікс Галаўня і Петрунея Пастаевіч. Яны ўзяліся куміць хлопчыка. Разам з імі ехала таксама і другая пара кумоў — дзядзька Ігнат Пастаевіч і Тэклія Галаўня, за свядка.

Дзень дзевятага сакавіка выдаўся сонечны. Зранку быў невялікі мароз, але апоўдні апаў. Санная дарога пад палазамі нібы плавілься. Малы ў дарозе асабліва нікога не турбаваў, таму ў касцёле кума сказала: «Спакойнае дзіцятка будзе і цярплівае».

Гэтыя словы яна паўтарыла і ў Свіранах, калі перадавала Француска ў рукі маці. Тая была радасная ад такой пахвалы, толькі бацьку вельмі турбавала, што хлопчык нарадзіўся ў сакавіку ды яшчэ ў высакосны год. «Кепскае гэта прыкмета, — бедаваў Казімір Багушэвіч. — Нейкі няўдачнік з яго будзе».

А праз год у Казіміра Багушэвіча нарадзіўся яшчэ адзін сын, і ўсю ўвагу бацькі скіравалі на меншанькага, хаця і

Францус быў яшчэ невялікі. Неўзабаве Багушэвічы перавязуць дзіця ў Кушыяны, у свой адвечны дзядзінец. Пра Рукойны ў іх сям'і будуць толькі згадкі. Праўда, даволі частыя. Паблізу Рукойнаў жылі сваякі Багушэвічаў з матчынага роду — Галаўні — дзед і бабка, а таксама цёткі і дзядзькі.

І толькі ў 1852 годзе, калі Казімір Багушэвіч вёз сына ў Вільню на вучобу, Францішак убачыў тое мястэчка, дзе ксёндз Юзаф Мікуцкі калісьці даў яму імя.

Мястэчка Рукойны было не вельмі вялікае, двароў мо дваццаць пяць. Местачковыя хаткі былі падобныя адна да аднае: нізкія, прысаджыстыя, са счарнымі, парослымі зялёным мохам стрэхамі.

Касцёл, у якім хрысцілі Францішка, быў пабудаваны адносна нядаўна. Даўнейшы, драўляны, спалілі французы ў 1812 годзе, а гэты пабудавалі ў чатырнаццатым.

Была ў Рукойнах і паштовая станцыя, на якой збіраліся людзі і навіны з усёго наваколля. На гэтай станцыі Францішак пачуў, што мястэчка розныя людзі па-рознаму называюць. Чыноўнікі і франтышляхцюкі Рукойнікамі, а звычайныя сяляне — мужыкі — Рукойнамі, а то і проста Рыконамі. Багушэвічу апошняе назва падалася больш зручнай для маўлення. Пасля ён даведаецца, што літоўскае слова «tikas» абазначае «туман», што ад гэтага слова і паходзіць назва мястэчка. Цяпер цяжка вызначыць, якія здарэнні, эпізоды, народныя апавяданні, пачутыя Ф. Багушэвічам у наваколлі Рукойнаў, леглі ў аснову мастацкіх твораў паэта. Але ў адным з іх, у вершы «Як праўды шукаюць», вельмі выразна праглядаюцца прыкметы тагачаснага рукойнскага наваколля. Вось толькі адзін такі абразок:

Раз еду я ў Вільню адведаць сына,  
Ажно пры дарозе пасецца кабыла,  
Стаіць чалавек якісь ля млынкі,  
Уладзімір СОДАЛЬ.

За млынам сука там брахала ці вяла,  
І гдзесьці «ратуйце» крычала кабета,  
А мостам ляцела якаясь карэта.

Так, быў паблізу Рукойнаў некалі і водны млын, быў і фальварак, была бліжэй да Вільні, на семнаццаці вярсце, і рукойнская карчма, і масток праз аднайменную рачулку Рукойну. Дарэчы, аднаго разу паэт згадвае ў вершы і саму назву мястэчка.

Пытаецца ратнік мяне ды за свядка:  
Ці мельнік цкаваў, ці крычала кабетка!  
Ці сучка парвала! А сучку ці білі!

Ці відзеў, што ў мосце масціны пагнілі!  
Ці відзеў, як мельнік смяяўся!  
Як пан з фурманом у карэце купаўся!

Як фурман ўтануў, а як пан ратаваўся!  
Як злодзей цікаўся з-пад млыну да коні!  
Як свіснуў кабылу й ляцеў на Рыконі!

Няма сумнення, Рыконі ў паэта — гэта тыя самыя Рукойны, з якімі ў Багушэвіча звязаны пачатак усіх яго жыццёвых дарог. Дарэчы, паблізу Рукойнаў ёсць і яшчэ адна вёсачка, якую Багушэвіч згадвае ў сваіх творах. Гэта — Кіаны. «Ехаў я раз ад Кіаны ды ў Смургоні...» (верш «Здарэнне»). Відаць, Багушэвіч добра ведаў рукойна-свіранскі кут, геаграфічнымі назвамі якога ўвесь час карыстаецца ў сваіх творах.

Цяпер Рукойны, гэтак жа, як і Свіраны, знаходзяцца на тэрыторыі Літоўскай ССР, і назва іх адпаведна падпарадкавалася законам літоўскай мовы. Па-літоўску Рукойны гучаць як Рукайнай. Корань слова застаўся той жа. Рыконі — Рыконы — Рукойны — Рукайнай... Звычайная літоўская вёсачка — яшчэ адна мясціна, якая звязана з імем беларускага песняра. І ляжыць тая вёска пры бойкай дарозе на Вільнюс: з боку Мінска — на 191-м кіламетры.

Уладзімір СОДАЛЬ.

**САЛІГОРСКІЯ КНІГАЛЮБЫ**

Чалавек з кнігай — адна з самых характэрных прыкмет нашай паўсядзённасці. У Беларусі, напрыклад, кожны трэці жыхар вучыцца, і абысціся гэтай катэгорыі людзей без кнігі ніяк нельга. Не менш яе прыхільнікаў сярод рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі. Самыя шчырыя аматары стварылі сваё добраахвотнае таварыства, трапна назваўшы яго «Кнігалюбы».

Катэджы на адну сям'ю ў маладым беларускім шахцёрскім горадзе Салігорску ўтвараюць вуліцу Максіма Горкага. І мне здалосся знамянальным, што кнігалюб, з якім параілі сустрэцца, жыў менавіта на вуліцы, якая носіць імя вялікага пісьменніка.

Аляксандр Ждановіч працуе электраслесарам падземных работ на Першым рудніку вытворчага аб'яднання Беларускаліт. Гэта тыповы прадстаўнік рабочага класа нашай рэспублікі. Яму трыццаць гадоў. Пасля школы скончыў Салігорскі горны тэхнікум і воль працуе па спецыяльнасці ўжо больш як пяць гадоў.

Па стромкай вінтавой лесвіцы гаспадар вядзе мяне з жылых пакояў на другі паверх дома. Прасторны мезанін — не менш утульны, чым гасціная. З аднаго боку — мяккая канапа, побач паліраваны стол, а з другога, ва ўсю сценку — кніжныя паліцы. З густам расставлены на іх зборы твораў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Івана Шамякіна і многіх іншых беларускіх пісьменнікаў. Сярод рускай класікі — творы Аляксандра Пушкіна, Мікалая Гогаля, Льва Талстога, Мікалая Някрасава, Максіма Горкага, Міхаіла Шалахава. Далей кнігі Джэка Лондана, Вільяма Шэкспіра, Віктара Гюга... Мноства палітычнай, навукова-тэхнічнай літаратуры, розных брашур і часопісаў...

Прыкмеціўшы маё захапленне ўбачаным, Аляксандр сказаў: — Гэту бібліятэку пачаў ствараць яшчэ бацька. Так што любоў да кнігі ў нас сямейная традыцыя.

— І якое практычнае значэнне, на ваш погляд, мае такое воль кнігазбіральніцтва!

— Любімых аўтараў я перачытваю па некалькі разоў. Таму хочацца заўсёды мець іх творы пад рукой. Ці воль падростае дачка мая, Наташа. Пакуль што яна ходзіць у дзіцячы сад, а неўзабаве і школьніцай стане. Пачне вывучаць літаратуру. Многія з твораў, якія ўключаны ў школьную праграму, у нас ужо ёсць дома. Гэта вельмі зручна. Не гаворачы аб тым, што лепшыя ўзоры літаратуры духоўна фарміруюць чалавека любога ўзросту.

— Кнігі ў нас не дарагія. Яны даступныя кожнаму. Відаць, таму пакуль што яшчэ поўнасцю і не задавальняецца на іх попыт!

— Літаральна ўсё проста немагчыма набыць для прыватнай бібліятэкі. Ды гэта, мусіць, і не трэба. Але ў нас ёсць многа сродкаў, каб атрымаць патрэбную табе кнігу. Тут і мы самі, кнігалюбы, адзін аднаму дапамагем. Сярод маіх сяброў многія займаюцца кнігазбіральніцтвам. Абменьваемся літаратурай. Зразумела, куды больш багаты кніжны фонд у публічных бібліятэках. Іх паслугамі ў нашай краіне людзі карыстаюцца бясплатна. Сам я — пастаянны чытач бібліятэкі Палаца культуры гарнякоў. Рэдкія кнігі, якія самому купіць іншы раз проста немагчыма, там заўсёды знойдзеш. Бо такая бібліятэка па заяўцы свайго наведвальніка можа атрымаць неабходную літаратуру практычна з любога кнігасховішча краіны.

Другім энтузіястам, з якім я пазнаёміўся, была Тамара Кірылава. Шэсць гадоў назад скончыла яна філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна. І з таго часу працуе ў Салігорску адказным сакратаром гарадскога аддзялення Таварыства кнігалюбаў.

— У нашым горадзе, — сказала яна, — каля дзвюх тысяч кнігалюбаў. Аб'яднаны яны ў 69 пярвічных арганізацый — на прадпрыемствах, ва ўстановах, у тэхнікуме, прафтэхвучылішчах, школах. Сярод кнігалюбаў шмат рабочых самых розных узростаў і прафесій. Напрыклад, у Другім рудаўпраўленні 74 члены таварыства і трэцяя частка з іх — рабочыя. Гэта і саракагадовая работніца ўчастка пад'ёму Тамара Грак, і зусім яшчэ маладзенькія камсамолкі-электрыкі Лідзія Махлай і Люба Махнавец.

— Тамара Іванаўна, што патрэбна, каб стаць членам Таварыства кнігалюбаў!

— Перш за ўсё, вядома, любоў да кнігі. Ну, а калі гаварыць пра арганізацыйны бок справы, то кожны, хто жадае стаць членам таварыства, піша заяву ў бюро пярвічнай арганізацыі кнігалюбаў свайго прадпрыемства ці ўстановы. Узнос, можна сказаць, чыста сімвалічны — адзін рубель у год.

— І ў чым прызначэнне кнігалюба!

— Прапагандаваць кнігу сярод шырокіх мас насельніцтва. У кнігалюбаў цесныя кантакты з кнігарнямі і бібліятэкамі. Яны дапамагаюць у афармленні выставак кніжных навінак, правядзенні канферэнцый чытачоў, літаратурных вечараў, удзельнічаюць у складанні рэкамендацыйных спісаў літаратуры па самых розных галінах ведаў. У горадзе ёсць некалькі народных кнігарань, дзе прадаўцамі на грамадскіх пачатках з'яўляюцца самі кнігалюбы.

— Многія з іх маюць свае багатыя бібліятэкі. Ці азначае гэта, што карыстаюцца імі толькі самі гаспадары!

— Можна смела сказаць, што гэта не выключна асабістыя, нейкія прыватныя бібліятэкі. Прыклад такі характэрны прыклад. На Трэцім рудніку ўжо некалькі гадоў працуе бібліятэка на грамадскіх пачатках, фонд якой складаюць кнігі з асабістых бібліятэк. Перыядычна гэты фонд абнаўляецца і папаўняецца. Такім чынам, асабістая кніга становіцца ўжо агульным здабыткам. Шырока практыкуецца абмен кнігамі паміж самімі аматарамі-збіральнікамі. Гарадское праўленне таварыства арганізавала нават спецыяльную выстаўку кніг з асабістых бібліятэк. Мэта — прапагандаваць гэтыя зборы і аказаць метадычную дапамогу аматарам кнігі.

З ліку кнігалюбаў пры кнігарнях працуюць грамадскія распаўсюджвальнікі. Па тэматычных планах выдавецтваў яны збіраюць заказы сярод насельніцтва на патрэбную літаратуру. Так, на 1979 год такіх заказаў сабрана ўжо больш як на 10 000 рублёў.

П. СУДАКОВ.

**КОНКУРС ЧЫТАЛЬНІКАЎ**

Поспеху на конкурсе імя вядомага савецкага акцёра і чытальніка Уладзіміра Яхантэва дабілі студэнты Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Гэта творчае саборніцтва навуачна-тэатральнага інстытутаў краіны штогод праводзіцца ў Ленінградзе.

Сёлетні конкурс чытальнікаў імя Яхантэва праходзіў пад дэвізам «Час, наперад!» і быў прысвечаны творчасці Уладзіміра Яхантэва. Сталі вядомы вынікі гэтага творчага саборніцтва. Мінскі студэнт Аляксандр Лабуш заняў трэцяе месца і ўдастоены звання лаўрэата конкурсу. Дыпламам адзначана выступленне студэнткі Алены Сідаравай.

Гэта трэцяя за апошнія гады перамога прадстаўнікоў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута на падобных конкурсах у Ленінградзе.

С. МІЛ.

# Скарбонка культурнай спадчыны

15 мая ў прысутнасці шматлікіх гасцей з усіх канцоў Саветаў Саюза, што прыехалі на святкаванне 50-годдзя Акадэміі навук БССР, была адкрыта новая навуковая і асветніцкая ўстанова — музей старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Гісторыя стварэння музея не надта вялікая, але па-свойму цікавая. Пачынаецца яна з 1969 года, калі ў Інстытуце быў створаны сектар Зводу помнікаў гісторыі і культуры. Разгарнуліся планамерныя даследаванні па ўсёй рэспубліцы, вывучэнне, апісанне, пастаноўка на ўлік гістарычных і мастацкіх помнікаў, пачынаючы ад сусветна вядомых і канчаючы тымі, пра якія дагэтуль не ведалі нават даследчыкі. Але, бадай, самыя нечаканыя і найбольш цікавыя знаходкі былі адшуканы ў культурных пабудовах: то старажытны абраз мясцовага пісьма, то арнат, сшыты са случкіх паясоў, то ўпрыгожаны чаканкай і эмалямі абклад кнігі. Прычым нярэдка здаралася, што самыя каштоўныя знаходкі былі выяўлены дзе-небудзь на гарышчы, альбо ў падвале, сярод рознай старызны. Такія знаходкі навуковыя супрацоў-

нікі пачалі звозіць у Мінск. Праз некалькі год дзесяткі цікавейшых узораў жывапісу, драўлянай скульптуры, чаканкі па металу, разьбы па дрэву, мастацкага ткацтва, сабраныя разам, адкрылі даследчыкам мастацтва нечаканае багацце старажытнабеларускай культуры. Стала ясна, што патрэбна планамерная работа па збіранню нашай мастацкай спадчыны, патрэбен музей, каб, першае, аблегчыць працу даследчыкаў у гэтай галіне, па-другое — пазнаёміць са скарбамі культуры шырокую грамадскасць. Неўзабаве справа была вырашана: Прэзідыум АН БССР прыняў пастанову аб стварэнні ў Інстытуце сектара старажытнабеларускай культуры і аднайменнага музея.

Цяпер калекцыю папаўнялі не толькі выпадковыя знаходкі, але ў першую чаргу набыты спецыяльных экспедыцый, што накіроўваліся ў розныя куткі рэспублікі. Вялікая ўвага была звернута на традыцыйнае народнае мастацтва — прылады працы, хатняе начынне, посуд, рамесніцкія вырабы, узоры ткацтва, ганчарства, разьба, пляценне — усё гэта рупліва збіралася і пры неабходнасці карпатліва рэстаўры-

равалася (пры музеі створаны выдатныя рэстаўрацыйныя майстэрні). Вялікая калекцыя ўзораў народнага мастацтва і этнаграфіі, сабраная на Беларусі ў пачатку стагоддзя, была прывезена з Дзяржаўнага музея этнаграфіі Літоўскай ССР. Інстытут гісторыі АН БССР падрыхтаваў археалагічныя калекцыі — вынікі шматгадовых раскопак на тэрыторыі Беларусі.

Сёння ў фондах новага музея — звыш дзесяці тысяч экспанатаў. Вядома, далёка не ўсё трапіла ў экспазіцыю, але тое, што ў ёй прадстаўлена, дае даволі яркую і разгорнутую карціну развіцця культуры на тэрыторыі Беларусі, яе нацыянальных асаблівасцей і ўзроўню на розных этапах.

Экспазіцыя музея складаецца з трох асноўных раздзелаў: мастацтва, археалогія і этнаграфія. Асаблівым багаццем і разнастайнасцю вызначаецца раздзел мастацтва. Старажытнае скульптура, жывапіс, мастацкія тканіны, ліццё, чаканка, разьба ўсебакова і разнастайна прадстаўляюць творчасць беларускіх майстроў. Сярод экспанатаў — такія шэдэўры мастацтва, як случкія паясы, звод 1583 года з Моладава на Брэстчыне, чаканеныя срэбраныя і

пазалочаныя абклады кніг і абразоў. Жыццёвасцю вобразаў, сакавітасцю пісьма, дэкаратыўнасцю вызначаецца жывапіс XVII — XVIII стагоддзяў. Па выстаўленых узорах можна прасачыць, як кананічная ўмоўнасць візантыйскага і старажытнабеларускага жывапісу з XVI стагоддзя перастае задавальняць беларускіх майстроў, пэўны ўплыў на іх аказваюць творы заходнееўрапейскага Адраджэння, якія ў гэты час пачынаюць пранікаць на тэрыторыю Беларусі. Яшчэ большы ўплыў, асабліва ў XVIII стагоддзі, аказвае народнае мастацтва. Спалучэнне гэтых ліній і напрамкаў надало беларускаму жывапісу адметныя рысы. Гэта добра відаць на прадстаўленых у экспазіцыі творах.

У зале народнага мастацтва — ганчарны посуд з Івянца, Ракава, Перазавы, Пружан, Гараднэ, калекцыі народных касцюмаў, глінянай цацкі, папяровых выцінак, тканых і вышываных вырабаў, драўлянай скульптуры. Майстэрства беларускіх народных умельцаў, як колішніх, так і сучасных, выяўляецца тут ва ўсёй сваёй паўнаце і разнастайнасці.

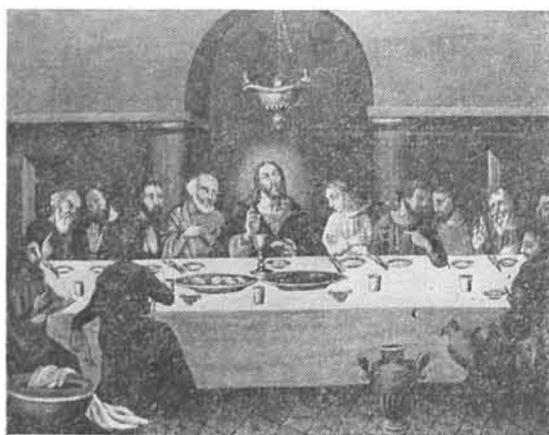
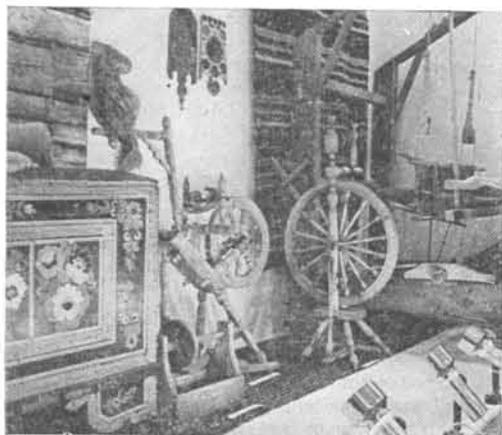
Невялікі, але па-свойму цікавы куток, дзе ў агульных рысах

прадстаўлена матэрыяльная культура беларусаў: хатняе начынне, прылады для промыслаў і рамёстваў — рыбалоўства, бортніцтва, апрацоўкі дрэва. Уяўленне пра характар народнага жылля канца XIX — пачатку XX стагоддзя дае ўмоўны інтэр'ер, на спакойным, стрыманым фоне якога яркім дэкаратыўным малюнкам выдзяляюцца куфры з Брэстчыны. Тут жа — прылады апрацоўкі глебы, уборкі ўраджай, ачысткі зерня, для прадзіва і ткацтва.

Задуманы ў першую чаргу як навуковы цэнтр, у пэўныя дні музей адчынены для шырокай грамадскасці. І першыя наведвальнікі яго выказваюць шчырыя словы захаплення нашай культурнай спадчынай, горада дзякуючы супрацоўнікам за стварэнне такога музея.

Яўген САХУТА.

**НА ЗДЫМКАХ:** у адной з залаў музея; экспазіцыя прадметаў дамашняга рыштунку «Тайная вчэра». Невядомы мастак XIX ст. Знойдзена ў вёсцы Чарневічы Віцебскай вобласці; малодшы навуковы супрацоўнік аддзела этнаграфіі інстытута Анатоль ЛІТВІНОВІЧ за падборам экспанатаў музея. Фота Я. КАЗЮЛІ.



## СВЯТА СПАРТЫЎНАГА КІНО

На Гродзеншчыне прайшоў Тыдзень спартыўнага кіно, урачыстае адкрыццё якога адбылося ў кінатэатры «Космас». Для ўдзелу ў кінасвяце была запрошана вялікая спартыўна-творчая група, у якую ўвайшлі праслаўленыя спартсмены, героі фільмаў, заслужаныя майстры спорту Алена Бялова, Лідзія Горбік, Аляксандр Грыгор'еў, Аляксандр Мядзведзь.

Шмат прыемных мінут прынеслі глядачам творчыя сустрэчы і з кінематаграфістамі, стваральнікамі фільмаў аб спорце: Сяргеем Лук'янчыкавым, Вадзімам Сукмалавым, Уладзімірам Цеслюком, Міхаілам Сунакіевым, Мікалаем Петрапаўлаўскім.

Ганаровыя госці кінатэатра, акрамя Гродна, выступілі ў залах Шчучынскага, Лідскага, Навагрудскага, Карэліцкага кінатэатраў, наведвалі калгасы

вобласці, пабывалі ў вышэйшых навучальных установах, тэхнікумах, дзе паказалі кінагледчам святочную спартыўную праграму. Яны падзяліліся таксама сакрэтамі стварэння спартыўных фільмаў, расказалі аб творчых планах, прадэманстравалі прывезеныя з сабой кінафільмы: «Вялікая дыяганаль», «Паядынак», «Аранжавая легенда», «Фарбы на ветры».

У час свята спартыўнага кіно ва ўсіх кінатэатрах горада і вобласці, сельскіх кінаўстановах і перасоўках, на падоўжаных сеансах у якасці кіначасопісаў да мастацкіх фільмаў таксама дэманстраваліся хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя фільмы спартыўнай тэматыкі.

## ВЫСТАЎКА КАКТУСАЎ

У Гомелі праходзіла выстаўна кантусаў, якую арганізавала гарадское Таварыства аховы прыроды. Тут было прадстаўлена каля 600 кантусаў і 564 разнавіднасці гэтых раслін.

Вось ужо 6 гадоў працуе ў горадзе секцыя кантусаводаў, якая аб'яднала некалькі дзесяткаў аматараў прыроды. Сярод іх — людзі самых розных прафесій і ўзростаў.

У бліжэйшыя гады члены секцыі мяркуюць не адзін раз парадаваць жыхароў горада новымі выстаўкамі незвычайных раслін.

С. ПЕРАПЕЛКІНА.

## ЛЕБЕДЗІ ВЯРНУЛІСЯ

Яшчэ да нядаўняга часу лебедзі ў рэспубліцы былі рэдкімі птушкамі, а ў нашым Шчучынскім раёне аб іх гнездаванні ніхто і не чуў. Але вось на Зубраўскім возеры аднойчы з'явілася пара гэтых грацыёзных птушак. Надыйшла восень, і лебедзі паляцелі ў вырай. А вясною — вярнуліся. І не адны, а цэлай чарадой.

Летась лебедзі пасяліліся ўжо на Будаўскім, Каменскім, Берштаўскім азёрах, вывелі патомства, а ўвосень зноў паляцелі ў вырай.

І гэтай вясной лебедзі вярнуліся на нашу зямлю, якая стала для іх роднай.

В. ЖДАНКО.

## Гумар

— Ведаеш, — гаворыць адзін хлопчык, — мой брат можа прабегчы стометроўку за восям секунд.

— Глуства, — прычыць яму прыцель, — сусветны рэкорд у бегу на сто метраў — дзевяць секунд!

— Ну і што ж! Мой брат ведае абыходны шлях!

— Памятайце, — сказаў

прафесар, — чалавек павінен пазнаваць самога сябе.

— Зразумела, — адказаў студэнт, — але ж за гэты час можна было б завязаць нямаля больш прыемных знаёмстваў.

— Радавы Свесан! Гэта вы казалі ў гутарцы з сержантам, што ваш маёр ідыёт?

— Не, пан палкоўнік! Я ведаю, што ваенную тайну выдаваць нельга.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

## НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.  
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.  
Зак. 957